

TRAGOM SEOBA JEDNOGA RODA (Pokušaj definiranja seobenih putova i smjerova)

VESNA ČULINOVIĆ-KONSTANTINOVIĆ

UDK 39:312

Galičkovo 10

Izvorni znanstveni članak

HR-10291 Prigorje Brdovečko

Original scientific paper

Primljeno: 12. 11. 2006.

Praćenjem podataka o kretanju i nastanjivanju dijelova roda Čulinović na pojedinim lokalitetima u proteklim stoljećima, nastoje se prikazati smjerovi kojima su u prošlosti tekle migracione struje stanovnika dinarskih prostora.

Migracijski su procesi na našim područjima od velike Seobe naroda konstantni, pa je u tome kompleksu i dolazak Slavena na područje današnjeg nastavanja. Glavni smjerovi kretanja stanovništva na našim prostorima, još prije opasnosti od nadiranja Turaka, išli su mahom iz istočnih strana balkanskog juga prema zapadu. S vremenom, i zavisno o povijesnim situacijama, kretalo se iz raznih predjela i prema sjevernim panonskim prostorima. *Stjepan Pavičić* u studiji *Seobe i naselja u Lici*, koristi brojne spomenike od 13. do 18. stoljeća u kojima toponomastički i onomastički podaci pomažu sagledavanju migracijskih procesa u nas. On tvrdi da se prezimena na tom imigacijskom području nisu mijenjala, kao ni „*općena toponomastika*“, jer je vlast vodila striktnu evidenciju o stanovništvu. Prezimena su stoga jedan od glavnih pokazatelja o seobama pojedinih rodova odnosno dijelova roda. Pavičić navodi da su na tom području prezimena „*zapisana u 16. i u 17. st., ... održana sve do danas*“. On nadalje tvrdi da su svoja „*prezimana sačuvali i svi doseljenici oko 1690. koji su uvedeni u popise s kraja 17. st. I onaj općeni iz 1712. Vidi se otuda*“, kaže on, „*da su ih oni imali već prije svoga doseljenja*“ (7). Međutim, u Imotskoj i okolnim krajinama dalmatinskoga zaleđa, do našega se stoljeća sačuvaio običaj da grane jednoga roda istoga prezimena dobivaju nadimke, pogotovo kad se iz jednoga para praroditelja razvilo više njih. Ti su nadimci nerijetko s vremenom dobivali značaj prezimena i zamjenjivali su prvotno rodovsko prezime. No, Pavičićev zaključak pokazuje, da već krajem 17. stoljeća u naseljenom novom kraju nema nadimaka koji označavaju grane roda ili plemena. Ova činjenica može značiti samo dvije stvari. Prvo, da su se u novom staništu obitelji razvijale od jednoga, tamo doseljenoga, para i da nisu imale mnogo članova. Drugo, da su doseljenici svoje ranije stečene nadimke već smatrali

svojom obiteljskom oznakom, tj. prezimenom, i kao takve ih iskazivali za upis u evidencije. Činjenica je da su se u pravilu, u ishodištu i u imigracijskom kraju, iz obitelji odvajali i migrirali mladi ljudi. Stjecanjem zrelosti slijedeća je generacija mladih u novoj naseobini dijelom napuštala obitelj i selila dalje u sigurnije krajeve. Radi toga se u doglednom vremenu nije moglo razviti toliko srodničkih porodica, niti obitelji, koje bi trebalo razlikovati po nadimku. Ipak, dokumenti potvrđuju i takve, iako rijetke, pojave. Pavičić na primjer navodi da je u popisu iz 1605. godine u **Krmpotama** knez Damjan zaveden kao **Petrović**, a njegov sinovac, tj. mlađi rođak po muškoj liniji, nosi prezime **Krmpotić** (str. 239).¹

Nastojeći da sagledamo migracijske smjerove i lokalitete na kojima su se zaustavljale pojedine obitelji ili porodice, i da utvrdimo način njihova kretanja, promotrit ćemo put jednoga manje brojnog roda – **Čulinovića**.

Prezime **Čulinović** nalazimo najprije u **Skradinu** početkom 15. stoljeća. Tamo se 1433. ili 1436. godine rađa kasniji slikar i zet *Jurja Dalmatinca* – **Juraj Čulinović**. On ima „*istaknuto mjesto među renesansnim majstorima slikarima Bogorodica*“, a gotovo sva njegova djela su u londonskim i talijanskim galerijama (Uvodić; Prijatelj; Lubina, 38, 539). Njegovo porijeklo naziremo u negrađanskom sloju doseljenika u Skradin i okolicu iz koje (iz sela Krkovića) on kao zreo umjetnik 1463. godine uzima učenika za poduku u slikarstvu (Prijatelj, 16). Čulinović umire 6. prosinca 1504. godine ostavivši sina i kćer. Onomastika šibenskog područja bilježi, da u 15. stoljeću u **Skradinu** živi „*magister Georgius Chiulinouich pictor dictus Squarzon de Sebenico*“ (Ostojić). U **Šibeniku** je zapisan

---

¹ Takvih primjera ima i do kraja 19. stoljeća u istočnim dinarskim krajevima kad su se smirila veća migracijska kretanja, kad se uglavnom ustalilo stanovništvo. Tada je grane rodova trebalo razlikovati po nadimcima, što je npr. tipično za Imotsku krajinu.

Primjeri doseljavanja u Liku, i kasnijega raseljavanja (Pavičić, 251,258 i d.), pokazuju da tu ni brojniji rodovi nisu imali potrebe za stvaranjem nadimaka da bi se razlikovali, jer su u pravilu naseljavali razne lokalitete. Početnoj grupi migranata putem su se često pridruživali novi pojedinci i parovi, smatrajući kretanje u grupi najsigurnijim načinom za pronalaženje novoga staništa. Uz organizirana masovna kretanja prema sigurnijim prostorima u tim nemirnim vremenima, mikomigracije manjeg opsega i dometa, kao i povratne migracije bile su toliko česte, da ih je dosta teško pratiti

Antonius Čulinović, a on bi mogao biti brat ili rođak slikara Jurja. Varijacije, kao što je prezime *Margarete Čolinović* u Šibeniku 1584. godine zavisile su o službenom pisaru.² Ti zapisi dokazuju da u Šibeniku i Skradinu od 15. pa skoro do polovine 17. stoljeća živi nekoliko pripadnika toga roda čiji su, očito nedaleki, preci tamo doselili.

Na prijelazu iz 15. u 16. stoljeće, podaci pokazuju da, u vrijeme sastavljanja gruntovnice **Donje Drežnice**, na sjeverozapadu općine Mostar, u planinskom dijelu Hercegovine ima Muslimana **Čulinovića**. U to vrijeme su zabilježene dvije porodice nastale od jednih roditelja, i to: dva malodobna sina pok. *Hasana* i *Omer* sin *Saliha*.³ Na tome području je još 70-tih godina 20. stoljeća bilo šest obitelji istoga prezimena, što dokazuje njihov kontinuitet od četiri stoljeća, ali i činjenicu da se nisu razgranali u veliki rod ili pleme (Niškanović). Budući da su mnoga *plemena* u prošlim stoljećima upravo iz tih bosansko-hercegovačkih prostora krenula na zapad, pretpostavljamo da su tu mogle imati ishodište i migracije pojedinih dijelova roda Čulinovića. Ipak, razmotrit ćemo i druge lokalitete na kojima dokumenti dokazuju postojanje stanovnika toga prezimena.

U narodnim pjesmama gotovo da i nema podataka o Čulinovićima, iako se često spominju „junaci“ s prezimenima koja bi mogla značiti skraćenice toga imena. Međutim, narodna pjesma „*Junačvo Senjanin Ivana*“, koju je zapisao fra *Vrdoljak Imočanin*, govori da je „*senjski vladatelj*“ pozvao „*tri vojvode mlade*“ - „*Vlatkovića, Čudinovića i mladoga Salić gospodina*“ da obrane **Senj** od napada kojima prijeti

---

² Radi toga nalazimo isto prezime pisano sa „*Č*“, ali i kao kraće – **Čulić**. Nema poznate veze između prezimena **Čulinović** i **Čulumović**, jer je različito značenje osnove prezimena. Naime „*čulum*“ znači – mali topuz, pa se pogrešno pisanje prvoga slova može uzeti kao pisarska pogreška. Kraćenje prezimena u **Čulin**, **Čulina**, **Čulić** ili **Čulić**, te varijanta **Čolin** dešavalo se davno, pa je često teško utvrditi tragove i razloge njihova kraćenja eventualno od prezimena **Čulinović**. Prema tome seobe nosilaca tih prezimena ne mogu se uvijek koristiti kao pokazatelji migracija roda Čulinovića. Stara se srodnost može naslutiti samo kad se oni nalaze na istome lokalitetu, ili kad postoji predaja da potječu iz istog područja kao Čulinovići.

³ Postojanje Muslimana Čulinovića u emigracijskom kraju može upućivati na to da su oni tu bili starinačko stanovništvo. Kako su oni iznimka, očito je da su promijenili vjeru kako bi sačuvali svoj gospodarski i društveni status i standard.

bihački kapetan.⁴ Narodna pjesma ne daje vjerodostojne podatke po kojima bi se mogao utvrditi lokalitet nastavanja nekoga roda. Ali, da su se Čulinovići u 16. i 17. stoljeću nalazili na području **Senjske županije**, koja je sezala do Otočca i Prozora, govore i drugi podaci.

Do polovine 17. stoljeća, točnije 1635. godine *Lopašić*, i po njemu *Pavičić*, u popisu posada branitelja Like od Turaka, od 1618. godine, nalaze uskoke Čulinoviće u **Ledenicama** sjeverno od Senja. Čulinovići u **Lici** nisu naznačeni kao „stari rod“. To znači da su prva ili druga generacija doseljenika u staru Ledeničku utvrdu, iz koje su se po raspadu turske sile, već u drugoj polovini 17. stoljeća, pomalo dalje raseljavali. Kao „*Ledeničani*“, vojnici Senjske kapetanije, krajem 17. stoljeća sele u **Sinac**, a početkom 18. stoljeća i u nedaleku **Švicu**. Tu su ostali kroz dva i pol stoljeća, pa ih nalazimo i devedesetih godina 20. stoljeća.⁵ Čulinovići su se tu razgranali, ali ne u brojni rod. Čini se da njihov primjer potvrđuje Pavičićeve navode da Ledeničani „*druge seobe u Liku nisu ... više vršili u većem skupu*“, tj. da su bračni parovi ili male porodice selile pojedinačno. Takve smo sekundarne seobe i mi ustanovili na prostoru dinarskog zaleđa Dalmacije (Čulinović-Konstantinović, 1989). Podaci pokazuju da su na otočaćkom i drugim ličkim područjima useljenici stvarali nove porodice i manje obitelji, ali ih nije bio veliki broj (Pavičić, 257). Iz njih su se očito, kao i do tada, izdvajali novi mladi parovi u potrazi za novim podnebljem. Radi toga su se rjeđe stvarale obiteljske zadruge, a češće i tipične su bile manje porodice.⁶

---

⁴ Prezime **Čudinović** u dokumentima ne postoji. Ova je varijanta mogla nastati kao greška kazivača ili zapisivača, ili je plod slobodne formulacije narodnoga pjesnika.

⁵ Do pred drugi svjetski rat Čulinovići su u Sincu živjeli zadružnim životom. O tome svjedoči dopis **Anke Čulinović** upućen 25. 04. 1940. godine u **Sinac** „*Općinskom poglavarstvu kao zadružnoj vlasti*“. Iz toga se vidi da je zadruga Čulinović u Sincu kbr. 235, zapravo izumrla, jer je „*posljednji kućegospodar ove zadruge stvarno bio pokojni Mate Čulinović*“. Anka je zadrugi na raspolaganje ostavila sav svoj imetak, a sa sobom u Senj je uzela da othrani svoju mlađu sestru Katicu i polusestru Mariju, koje je i opremila za udaju. **Kaji** je pomogla da 1921. godine ode u Ameriku, a Marija se 1914. godine na **Sušaku** (Trsat) vjenčala i odselila u **Martijanec** kod **Varaždina**. **Anka** piše: „*Ostali članovi ove zadruge nakon smrti zadnjega kućegospodara pok. Mate razišli su se po svijetu i sada stanuju u **Belišću**. Kuća je izgorjela, a zemlju je ... uzeo u obradu ... Čulinović, željeznički namještenik iz Sinca*“. - Akt je u vlasništvu autorice.

⁶ Istraživanja adaptacije useljeničkog stanovništva u pakračku regiju i u

U 17. su stoljeću povijesne, ponajviše ratne, situacije u masi migranata do **Like** donijele mozaik prezimena čiji su nosioci većinom bili mladi ljudi. Samo su mladi mogli biti borci i radno sposobni. Samo mladi ljudi, koji su došli kao parovi, mogli su u novome selištu razvijati svoje mlade porodice i obitelji. Da su valovi takvih kretanja bili karakteristika i toga doba, dokazuje osim ostaloga i pismo don **Ivana Čulinovića** kojim on kao „Curato di Morlacchi nuovi sudditi“ 1686. godine izvještava splitskog nadbiskupa o novonadošlim Morlacima na području **Splitske nadbiskupije** (Jačov, 148). Iste godine rukopis Statuta bratovštine „*Blažene Dvice Marije od Svetoga Luzarja*“ iz **Novigrada** kod **Zadra**, među bratimima navodi *Petra, Martina, Nikolu* i *Juru Čulinović*. Njihovi potomci se u 20. stoljeću više ne prezivaju **Čulinović** nego **Čulina** (Finka, 171-2). Ta činjenica zorno dokazuje da su se u povijesnom vremenu prezimena mijenjala, odnosno administrativno definirala, prema tadašnjem internom običaju oslovljavanja.

Početak 18. stoljeća još pokazuje da se kretanja iz istočnih krajeva nastavlja. Tragovi naseljavanja istoprezimenjaka nalaze se na raznim lokalitetima. U **Dicmu** su **Čulinovići** godine 1709., a u **Vojniću** kod **Trilja** iste su godine zabilježeni *Grgur* (pok. Vuke), *Ivan* i *Mate* (oba pok. Šimuna) istoga roda, sa 5, 4 i 3 člana porodice (Soldo, 1989, 110, 126). Te godine katastar za **Postinje** kod **Muča** evidentira i *Cvitana Čulinović-a* (Soldo, 1995, 71). *Mate Zulinovich* zapsan je npr. 1711. godine kao stanovnik **Prapatnice** (Omašić, 141). Na zemljopisnoj karti iz 1714. godine, na kojoj je ucrtana Grimanijeva granica između Osmanskog carstva i Venecije, na obronku brda sjeveroistočno od **Knina** zavedena je „*Gradina Culinouich*“. Taj podatak, uz ostale, ukazuje na to da su **Čulinovići** spadali u društveni red ratnika, boraca protiv Turaka. Radi toga nalazimo njihove tragove na raznim graničnim područjima. Svijest o tome da su njihovi preci bili uskoci zadržala se do naših dana. Podatke o dijelovima toga roda nalazimo od 1725. godine u **Biorinama** i u **Glavini** kod **Imotskoga** (Zujić, 66). Katastar za Glavinu bilježi jednoga **Kovača** s nadimkom **Čulinović**, a uz **Nikolu**

Dalmatinsku Zagoru pokazala su da se taj proces završava brakovima 2. i 3. generacije doseljenih sa starosjediocima tek nakon 50 do 100 godina zajedničkog života. U brakovima sa drugim doseljenicima nema velikih obitelji. Raseljavanje bračnih jezgri uzrokovalo je atomizaciju obitelji, a vlasti su preferirale dolazak mladih parova. U to vrijeme se nadimci učvršćuju kao prezimena (Čulinović-Konstantinović, cit. dj.).

Cuglien (Kuljen) zabilježeno je „*detto Chiulinovich*“. Uz drugoga, **Jakova Kuljena** nema zapisa o nadimku. To može značiti da je već bio napušten, ili je Jakov bio stariji potomak i nosilac nasljedne loze. Nadimak **Kovač** očito je nastao prema zanimanju, a nadjačao je prvotno prezime **Čulinović**, jer je to zanimanje bilo rjeđe, i u narodu cijenjeno. Prezime **Kuljen** po značenju riječi moglo bi proizlaziti iz starog prezimena. Prema izgovaranju i skraćivanju, moglo je od *Čulin*, *Čuljen* doći do *Kuljen*, pa i od oznake *koljen(o)*, *koljenović* (?) posebno ako se odnosilo na najstarijeg sina ili po nekoj pozitivnoj osobini značajnog potomka. Zavedeno je također da u Biorinama **Paval Chiulinovich** ima zemlje, ali zapis „*Poisano*“ uz njegovo ime, govori da je bio porijeklom iz **Poljica**, gdje je on i zaveden u *Katalog poljičkih plemića*. Tu je osim njega u **Novim Selima** zaveden samo jedan **Tavnić rečeni Čulić** (Kaštelan, 95).⁷

Predaja kaže da su preci žitelja **Biorina** a među njima i **Čulići**, doselili „*krajem 17. stoljeća iz zapadne Hercegovine*“ (Gudelj, 157).⁸ Očito je da su **Čulinovići** u tom kraju opstali duže vrijeme, jer se uz prezimena nalaze i njihove skraćene varijante. Takva varijanta je npr. **Čulić** (od 1725. godine), pa i **Čulin** (u 20. stoljeću), iako se u samim tim rodovima izgubila svijest o međusobnoj rodovskoj vezi, jer **Čulinovića** danas u **Poljicima** više nema. Uočljivo je, međutim, da se u **Imotskoj krajini** često gubilo prvotno prezime i preuzimalo nadimke za prezimena u administrativnim zapisima.⁹

---

⁷ U Imotskoj se krajini nadimci još uvijek stalno upotrebljavaju. K. Zujić (str.66, 87, 89) navodi da je uz prezime **Znaor** u **Podbablju** 1726. godine zabilježeno i dvojno prezime **Čulinović**. To bi moglo biti prezime zeta koji je preuzeo obitelj, kako se to događalo npr. u Međimurju i u sjevernom Hrvatskom zagorju. I u notarskim spisima u **Glavini** je zaveden „*Nikola Cuglien detto Culinovich*“. To dokazuje da se tada razumjelo značenje tih prezimena, kao i to da su se termini **Kuljen** i **Čul(in)** mogli smatrati sinonimima, jer su nadimci uvijek davani po nekoj značajki osobe.

⁸ Istih godina od 1730. do 1742. **Čulići** iz okolice **Mostara** sele u selo **Vukovi** kod **Teslića** i kod **Buškog Blata**.

⁹ U popisima stanovništva biskupa fra *Pave Dragičevića* 1741-1743. početkom 18. stoljeća u 17 duvanjskih sela nema nikoga sa prezimenom Čulinović niti Čulić. Međutim, u popisu biskupa *Bogdanovića* 1768. godine od 28 sela te Župe, u selu **Luka** je jedan **Čavlinović**, a u selu **Bukova gora** je jedan **Čulić** (Jolić; P. Dom. Mandić).

Neka se prezimena ne mogu pratiti, jer nije moguće ustanoviti vezu sa starijim, kao ni s mlađim dokumentima. Tako npr. Ivić, Knežević ili druga prezimena nastala od patronima ili zanimanja, mogu nastati na raznim

Pomjeranja stanovništva na kraće relacije prema moru dokumentirana su u drugoj polovini 17., u 18. i do 19. stoljeća. Vlasti, a posebno Venecija, uglavnom su ih razmještale u manje naseljene lokalitete, u kojima su zabilježena razna prezimena. Migracije su također išle iz kopna i na otoke. Tako su na primjer u maticama sela **Pražnica na Braču** od 1620. godine do kraja 18. stoljeća zabilježeni **Čulinovići** koji imaju pridjevke, ali je to prezime, kao i **Zulinovich**, i kao nadimak dodavano npr. **Marković**-ima („dicto“ ili „sive“ **Čulinović**) (Jutronić, 108, 180). Od 1668. do 1821. godine Čulinovići iz **Zagvozda** povremeno naseljavaju **Postira, Supetar i Sumartin** na Braču. Na **Hvaru** je godine 1672. zabilježen **Greg Čulj**, koji je 1684. premješten na **Vis**, ali je od godine 1673. u dokumentima zaveden i **Bariša Zulich**, također sa samo tri člana kućanstva.¹⁰

Od sedamdesetih godina 17. stoljeća **Čulinovići** su se već iseljavali kao **Čulići**. Dali se to skraćenje prezimena događalo već u ishodišnom kraju nije moguće striktno utvrditi po raznim nepreciznim evidencijskim dokumentima. Na primjer – godine 1743. *Stanje duša* u **Krivodolu** bilježi kuće *Josipa, Petra i Viktora Čulića*, a godine 1768. u tim kućama su: *Ivan* sa 8 članova, *Petar* sa 15 i *Nikola* sa 27 ukućana, što je rijetko velik broj članova *obitelji* (Vego, 231, 236).

Za razliku od Like, u primorskim krajevima, kamo se spuštaju uglavnom iz Imotske krajine, prezimenu **Čulić** se nastavljaju dodavati nadimci koji postaju prezimena. Tako je u **Konavlima**, u selu **Pridvorje** uz ostale, godine 1673. zabilježen „*Tomaš Ivana Čulić i Kralj*“. To drugo prezime, od tridesetih godina 18. stoljeća, poprima funkciju glavnog prezimena, pa u istome selu 1831. godine žive: „*Ivan Nikolin Kraljev-Čulić*“, te „*Lucija ud. Ivana Kralj nekoć Čulić*“, a uz nju je i „*Jakov Skvičalo kasnije Kralj*“. *Ivan Nikolin* je

---

mjestima, u razno vrijeme i za obitelji koje nemaju nikakve međusobne veze.

¹⁰ Godine 1725. U Katastru *Šibenskog notarskog arhiva* zaveden je i **Matteo Zulich** s 8 članova obitelji. To prezime je skraćenje navedenog **Zulinouich**-a, ali se i u *Trogirskom katastru* iz 1711. godine nalaze – **Luka Zulich** u selu **Nisko** (106), **Petar Zulich**, zatim **Šimun Ciulich** u **Brštanovu** (111) i **Mateo Zulich** u **Dugobabama** (122) (Omašić). Različito početno slovo prezimena smatramo načinom pisanja ili krivim čitanjem nečitkog rukopisa administratora. Mnogi navedeni kućedomaćini imaju po 4 člana familije. – Srdačno zahvaljujem gosp. Milanu **Gliboti**, predsjedniku Matice hrvatske za Imotski, na podacima koji su mi mnogo koristili.

ponovno zaveden 1848. godine (a također i 1880.), ali sada kao „*Kralj nekoć Čulić*“. Promjena prezimena je očita i kod *Ivana* sina od *Jakova*, koji je u to doba zapisan kao „*Kralj nekoć Skvičalo*“. Ovdje je očito da oca više nije bilo ili je kao ostario brigu o obitelji predao mlađemu. No mladima više nije odgovaralo prezime dobiveno po nekoj karakteristici starijih članova (piskavom glasu ili nečemu drugome), a dobro se još pamtilo staro obiteljsko prezime, pa su se njemu i vratili. Još dokaza nalazimo npr. u podacima za *Stjepana Mihova* koji je također vratio staro prezime umjesto formaliziranog nadimka koji je morao biti i administrativna oznaka obitelji kroz duže vrijeme. On je zapisan kao „*Čulić nekoć Kovačić*“. Kraj 19. stoljeća svakako se pokazuje kao vrijeme u kojem se vršila stabilizacija osobnih i obiteljskih imena (Kapetanić-Vekarić).

U prezimenu **Čulinović** je arapska osnova **čül**, koja ukazuje na davne kontakte s tim jezikom, odnosno etnikom, koji su prethodili raseljavanju mnogih naroda. Ta riječ znači pokrivač za konje, a time označava i zanimanje nosioca kao konjanika. Mnogo je rjeđa varijacija toga prezimena – **Kulin**, **Kuljen**, ali je iz iste grupe, jer označava konja pepeljaste boje (Klaić). Termin **čule** u nas općenito označava ovna predvodnika, a u Vinišću na primjer, **čule** je predvodnik maškara u kojima je i lik ovna. Prema tome, prezime bi ukazivalo na davno bavljenje stočarstvom. Lingvistička detaljnija analiza korijena riječi i oblika prezimena problem je koji tek predstoji riješiti.

U prošlim burnim vremenima, kad su ambicije raznih država za vladanjem nad južnoeuropskim i balkanskim prostorima stvorile kaos u životu naroda na tome području, premještanja i traženja za život pogodnijega kraja bila je nužnost. U isto vrijeme kad su u ranim desetljećima 18. stoljeća **Čulinovići** bili na zapadnom rubu Imotske krajine, u priobalju i na otocima, 1737. godine nalazimo ih i u **Subotici** (Sekulić, 265). Franjevci su uvijek bili na čelu mase migranata, pa su i u **Bačkoj** bili dušobrižnici došljaka. Međutim, za vrijeme ratova (1475-1486.) nisu bila prekinuta kretanja, pa se već od prvih desetljeća 15. stoljeća „*novi žitelji iz Dalmacije i Bosne naseljavaju u Bačku*“.¹¹ No pripadnici plemena Čulića (da li od

---

¹¹ Ustanovljeno je „*da se Bunjevci nisu naselili u Bačkoj u isto doba, niti su krenuli s istog tla svoga starog zavičaja*“ (Sekulić, 43). To vrijedi i za Čulinoviće, kao i za druge migrante od vremena kralja Žigmunda (1387-1437.) na dalje.

Čulinovića?), porijeklom iz **Sinjske krajine** kojoj su pripadale i **Biorine**, bili su hrabri branitelji **Sinja**, pa ih je opjevao i *Kačić*.¹² Godine 1763. *Matica umrlih* bilježi da je u **Karakašici** kod Sinja sa 50 godina umro „*Ioannes filius qm Georgii Culinovich, alias Libregnak*“. Značajno je da 1709. godine u katastarskoj evidenciji Karakašice nema Čulinovića (Soldo, 71). Na osnovu te činjenice, s obzirom da je prezime **Čulinović** bilo korišteno, pretpostavljamo da su roditelji pokojnog *Ivana* doselili u to današnje predgrađe Sinja gdje je on živio i umro. Na početku 20. stoljeća u Karakašici su bile samo dvije obitelji, koje su u 19. stoljeću izgubile prezime Čulinović. Možda prezime **Librenjak**, zabilježeno 1907. godine u **Lovreću** kod Imotskog, upućuje na povratnu migraciju (Zujić, 91)?¹³ Ostat će tajna da li prezime potječe od notarskog zanimanja, tj. od *libar* - knjiga, ili od trgovačkog zanimanja tj. *librica* - mjera.

Ostali podaci vode nas u **Glamoč**, u župu **Livno**, gdje je krajem 18. stoljeća živio *Marcus Culinovich*. U kući je bilo dvoje odraslih i jedno dijete (Mandić, 1962, 145). Ta samačka porodica mononuklearne strukture također dokazuje da je novo useljena i da tu započinje razvitak svoje mlade obitelji.

U 20. stoljeću u Dupovcima, zaseoku sela **Sutina** u **Rakitnom**, živi osam porodica staroga roda **Markota**. Među njihovim nadimcima jedan je i **Čulinović** (Petrić, 482)! Prezime Čulinović u funkciji nadimka upućuje na bračnu vezu u kojoj zet dolazi u kuću svoje žene. Česta je praksa bila da okolina priženjenog zeta naziva po prezimenu tasta, ali kad on preuzima ulogu domaćina onda dolazi do izražaja i njegovo prezime. No u ovom slučaju, bez dodatnih informacija, može se samo nagađati razlog upotrebe toga nadimka. Jedino je sigurno, da je jedan Čulinović tamo živio.

Stari dokumenti u **Kruševu** i **Drinovicima** u **Hercegovini** navode prezimena **Čule**, **Čulić** i **Čulina** (Mandić, 145). U nas je od davnina običaj skraćivanja prezimena. Proširivanje prezimena, dodavanjem

---

¹² Kačić-Miošić, „*Pisma kapetana oliti vojvode Jure Čulića i njegovih sinova Petra i Filipa silenih vitezova*“, str. 228.

¹³ Podatke o Librenjacima u Karakašici zahvaljujem pokojnom fra *Bernardinu Librenjaku* iz Franjevačkog samostana u Sinju, koje mi je dao 1985. godine. – Jedna od obitelji je već izumrla. Svoje staro, već zaboravljeno prezime fra Bernardin je otkrio u *Matici umrlih* Sinjske župe iz 1750-1790. godine.

nastavka –**ić**, kao i mijenjanje pojedinih slova u imenu, događalo se najčešće u administrativnom popisivanju stanovnika.¹⁴ Tako je prezime **Čulić** postalo dominantno i rasprostranjeno, pa ih i u splitskim predgrađima od 1716. godine (Božić-Bužančić) anagrafi bilježe kroz cijelo 18. pa i do kraja 19. stoljeća. Te obitelji u novim mjestima od 19. stoljeća nisu više vezane s Čulinovićima od kojih su se davno izdvojili.

Čulinovića je do druge polovine 20. stoljeća bilo u **Golubiću** kod **Knina**, a komšiluk **Čulini** dio je sela **Lukar** kod **Oklaja** u okolici **Drniša**. Tamošnji župnik Župe *Gospe od Čatrnje*, prema predaji smatrao je da su doselili „*od Drinovaca u Hercegovini*“.

Tragovi kretanja dijelova roda Čulinovića nalazili su se i na putu od **Sarajeva** prema **Trnovu** i aerodromu **Butmir**. Na tamošnjem lokalitetu **Rajski dol**, na „*Čulinovića okuci*“, do polovine 20. stoljeća stajala je ploča s natpisom „*kapetanu Čulinoviću*“. Smatra se, da je selo **Kazaginac** u **Buškom blatu**, u duvanjskom kraju, „izvorište“ **Čula**, **Čulina** i **Čulinovića**. Da se među Čulinovićima još uvijek vide antropološke sličnosti (nos, crte lica) osvjedočila sam se i 1987. godine susrevši u zagrebačkoj ambulanti mladog Čulinovića iz zaseoka **Donja Orahova** kod **Kotor Varoši** u Bosni. Preuzimao je liječničku dozvolu za rad na visokogradnji u Zagrebu. Pojedinačne migracije iz staroga kraja, nastavljaju se, ali su u našem vremenu u pravilu usmjerene na urbane centre. Danas najviše **Čulinovića** ima u Zagrebu, gdje možemo utvrditi i pripadnike mnogih drugih rodova koji su imali učešća u starijim migracijama. Od polovine 20. stoljeća migranti se i suvremenim prometima kreću na mnogo veće udaljenosti nego što su to dozvoljavale prilike u prošlosti, kad se odlazilo na novo selište sa nekoliko zaustavljanja.¹⁵ Radi toga i

---

¹⁴ Naš narod u svakodnevnom govoru skraćuje prezimena. Često ih završava na –**a**, ili –**o**, pa se i ti oblici s vremenom legaliziraju.

¹⁵ Prema popisu stanovništva iz 1929. i 1930. godine S. Pavičić bilježi *Ledeničane Čulinoviće* i to u: **Ledenicama** –3 porodice, **Sincu** –9, **Švici** –1, **Kostajnici** –1, u **Petrinji** –9, **Sisku** –2, **Bjelovaru** –1, **Brodu** –3, **Županji** –1 i u **Valpovu** –2. Nakon 40 godina, u popisu iz 1971. godine *Leksik prezimena* bilježi Čulinoviće u **Belišću** (Valpovo), **Budainki** (Sl. Brod), **Budinčini**, **Mokricama** i **Nebojanu** (Petrinja), u **Cigleni** (Bjelovar), u **Dužici**, **Martnskoj Vesi** i u **Selima** kod Siska, te u samom **Sisku**, također u **Klenovniku** (Ivanec), u **Kostajnici**, **Ledenicama**, u **Majurcu** i **Velikom Potočecu** (Križevci), u **Osijeku**, pa u **Sincu** i **Švici**, te u samom **Otočcu**. Zatim se nalaze u **Čakovcu**, **Rijeci**, u **Slavonskoj Požegi**, **Splitu**,

jesmo u prošlosti mogli pratiti faze zastoja u kretanjima. Neki su parovi u fazama mirovanja na jednome mjestu ostajali po više desetljeća, ili za neke migrante cijeli njihov životni vijek. Brojni podaci u popisima i matičnim knjigama (*Stanju duša*) kroz prošla stoljeća dokazuju često i konstantno izdvajanje pojedinaca i tek oženjenih sinova iz rodnoga doma. To je u daljoj prošlosti zavisilo o političkim prilikama koje su utjecale i na gospodarske prilike. Nakon seoba iz sigurnosnih razloga, tipičnih za ratne situacije, sporadična se kasnija kretanja u mirnijim periodima nastavljaju u potrazi za boljim uvjetima života.

Seobe **Čulinovića** u prošlosti pokazatelj su puteva i smjerova kojima su se kretali i drugi migranti. Da li je ishodište većine migranata, pa i Čulinovića, u bosansko-hercegovačkim predjelima u kojima smo im našli podatke, nije sigurno. To bi trebalo istražiti etnološkim komparativnim metodama i drugim starijim dokumentima koji nama nisu bili još dostupni. No sigurno je ipak, da se većina iseljenika kretala u grupama, ali postepeno s jednoga mjesta na drugo, te da se nije moglo ići na velike udaljenosti u jednome potezu. Također je očito, da su se iz mase migranata putem izdvajale pojedine bračne jezgre i naseljavale ad hoc, ili su poštivali selišta određena od vlasti. Frekvencija tih migracija ovisila je o navedenim razlozima, koji su bili izvan njihove moći utjecaja. Stariji smjerovi kretanja velikom većinom su bili od istoka prema zapadu, kroz dinarska planinska područja. Te su smjerove koristile mnoge generacije. Tako je npr. uočeno da se na područje Plitvica, ali i u smjeru sjevera, išlo preko prijevoja gdje je danas selo **Selište** (Drežnik). Grupe migranata sastojale su se pretežno od ljudi i žena koji su potjecali iz raznih rodova. Podaci pokazuju da su često stariji članovi obitelji ostajali, a odlazili su samo mladi, pa ih je većina bila iz iste uže regije. Toj početnoj masi uz put su se pridruživale nove manje grupe parova ili pojedinaca, kojih se dio u novim, mirnijim područjima postepeno odvajao.

Dio **Čulinovića** je bio u grupi koja je naseljavala **Liku**. Oni su se tu zadržali više od dva stoljeća i nisu mijenjali prezime. U tom su periodu neki od njih promijenili mjesto boravka i selili u druga lička naselja koja su pružala mogućnosti boljega življenja. Iz Like je dio

---

te u **Varaždinu**, **Vrbanji** (Županja) i u **Zagrebu** (116). Osim u nabrojenim mjestima **Čulinovića** ima u **Đurđištu** (Vrbovec), **Kvartama** (Perušić), u **Letovaničkom Vrh** (Sisak), pa na **Rijeci** i također u **Zagrebu** (119).

migranata kretao prema Istri, a jedan dio je naseljavao sjeverna područja, sve do Austrije, Mađarske, Češke i drugih zemalja sa kojima je Hrvatska tada bila u zajedničkoj državi. Čulinovići su se pomicali prema sjeveru, ali ih nalazimo samo u dokumentima naselja unutar današnjih hrvatskih sjevernih granica kao na primjer u **Varaždinu, Čakovcu, Križevcima, Bjelovaru, Valpovu, Osijeku** i td.

Osim na gore navedenim lokacijama dijelovi roda **Čulinovića**, od kraja 17. stoljeća do danas, nalazi se i u zapadnim krajevima **Bosne i Hercegovine**. Razni lokaliteti na kojima su oni evidentirani, dokazuju da su bili mobilni i na tim prostorima. Podaci pokazuju i dokazuju znatnu pokretljivost seoskog stanovništva koje se nije koristilo malobrojnim putevima, već se kretalo u odabranom smjeru i kroz neprohodnije krajeve, šume, livade i klance. Velika se pokretljivost nalazi i u povratnom smjeru, pogotovo u južnim hrvatskim i zapadnim bosansko-hercegovačkim krajevima. Što se emigranti više udaljavaju od starog ishodišta, to je manja mogućnost povratka blizu stare postojbine, pa takvih podataka gotovo da i nema. Jedan je od rijetkih podataka, koje smo ustanovili, da se otac fra *Filipa Grabovca* sa ženom vratio iz današnjeg sela Grabovca u zaleđu Šibenika, i da je bio začetnikom današnjeg zaseoka Grabovci kraj Vrlike (Čulinović-Konstantinović, 1984).

Najviše razdvajanja obiteljskih cjelina u prošlosti je bilo radi nužnog iseljavanja. Pri tome je jedan dio mladih ostajao sa starijima u rodnom domu, a jedan ili dva brata su odlaskom iz kuće često napuštala rodno mjesto i kraj. **Čulinovići** se, na hrvatskom području, zajedno sa drugima, kreću u tri smjera. Njihova navedena staništa na zapadnom potezu pokazuju da je raskrsnica puteva morala biti **kod Sinja**. Kod tog lokaliteta su se najprije usmjeravali na zapad, prema **Lici**. Međutim tu su kretali i na sjever, i to u istom povijesnom vremenu u kojemu se unutar područja Like odigravaju sekundarne migracije, tj. povremena mijenjanja naseobenog prostora na kraće relacije, unutar iste regije. Dali se putevi iz graničnog hrvatsko-bosanskog područja na sjever opet usmjeravaju prema staništima prethodnih imigranata u Liku, pitanje je koje mogu rješavati daljnja istraživanja. Suvremeni primjeri ukazuju na potvrdu te pretpostavke, jer se i do danas preseljavanja nastoje usmjeriti na one lokacije na kojima su već ranije useljeni članovi istoga roda, ili bar stanovnici iz istog ishodišnog područja (Petrić, 1963; Čulinović-Konstantinović, Migracioni..1989). Osim toga, lokacija same „*gradine Čulinović*“ iz

1714. godine govori da je i to morala biti granična kota na smjeru puteva kojima su se migranti iz **Bosne** kretali prema sjeveru. Tu su dijelom skretali na zapad u smjeru **Donji Lapac – Bihać**, očito uz dolinu **Une**, pa kroz **Selište**, da privremeno ili stalno nastane sela oko **Plitvičkih jezera**. Čini se stoga, da se osim kod **Sinja** migracioni put razdvaja još iznad Plitvica, gdje skreće u Liku i u sjevernom smjeru, da bi se još sjevernije prema **Savi** opet račvao prema područjima **Slavonije** i **Vojvodine**. Kretanja na tim sjevernim prostorima **Panonije** od 19. stoljeća nisu više brojnija strujanja, već disperzna pomijeranja, koja bilježe službeni akti.

Migracijske procese, barem kad se sagledavaju kroz dostupne dokumente u protekla tri stoljeća, alegorijski bi mogli prikazati kao izljetanje atoma iz mnoštva matičnih jezgri, a ne iz jedne. Njihovo slijevanje u kompaktnije, ali rodovski raznorodne struje, teklo je najviše od istoka prema zapadu, pa se iz tih smjerova skretalo na sjever i to u dinarskom **zaleđu Splita**, kod **Sinja** i u **Primorju** kod **Senja**. U **Lici** je, zbog funkcije Vojne krajine, zastoj bio duži, a na jugoistočnom hrvatskom graničnom području, kao i na zapadnom bosanskom potezu, zbog znanih povijesnih (ratnih) situacija nije bilo mnogo lokacija za nastanjivanje. Kretalo se stoga lepezasto na jug i većinom na sjeverozapad.

Mikromigracije su bile stoljetna pojava. Manje grupe slijedile su prethodne iseljenike u nevelikom vremenskom slijedu, dok se još znalo kamo su krenuli, jer su se i u tim vremenima kroz međusobno komuniciranje prenosile vijesti. Na to ukazuju mnogi raspoloživi podaci o vremenu i mjestu boravka. (karta) Očito je, da su u 18. stoljeću kretanja stanovništva bila učestalija, nakon što je (1699) sklopljen Karlovački mir.

Podatke o sjedištima **Čulinovića** koristili smo kao indikatore trase kretanja, koje su u tome dugom periodu vremena zavisile ne samo o povijesnim prilikama nego i o geografskim uvjetima, kao i o sigurnosti i prohodnosti planinskih prostora. Potomci useljenika u panonske krajeve sačuvali su do 20. stoljeća svijest o svome porijeklu iz **Dalmacije**, jer su u proteklim stoljećima najdulje ostajali u Dalmaciji, odnosno u dinarskom zaleđu kao dijelu Dalmacije.¹⁶ Oni

---

¹⁶ U mađarskom gradu **Szentendre** još živi desetak porodica koje su hrvatskoga porijekla. U popisu stanovnika, u crkvenim maticama, očituju se dva vala naseljavanja do kraja 18. stoljeća. Oba puta doseljenici nose

su radi toga zaboravili svoje prvotno ishodišno područje u kojima ih bilježe dokumenti. Pripadnici rodova koji su kroz posljednja stoljeća iseljavali iz **Like** smatraju se Ličanima, iako je još kod rijetkih prisutna svijest o njihovom davnom dalmatinskom porijeklu, odnosno saznanje da su u te krajeve došli iz Dalmacije. Kod starijih Čulinovića sačuvala se predaja da su potomci *uskoka* koji su kao takvi doseljavali u senjsko područje i u Liku. Prateći lokacije na kojima su živjeli, dobivamo utisak da nisu dolazili sa većim migracionim masama. To je možda bio način kretanja u ranim seobama u 15. i 16. stoljeću.¹⁷ U kasnijim vremenima ima dokaza da su brojnija bila postepena pomjeranja manjih grupa sastavljenih od pripadnika raznih rodova iz jednoga, ili i susjednih naselja.

Nije nam ovdje namjera utvrditi etničku strukturu migranata. No, treba istaći da su **Čulinovići ikavci** i da se nalaze na istim područjima na kojima se prostiru **Bunjevci**. Iz zapadne **Bosne** i zapadnih dijelova **Hercegovine** oni nastavaju **Dalmaciju** i njezino **zaleđe**, **Primorje** (posebno okolicu Senja) i **Liku**, te **Podunavlje** (Suboticu i dr.) (Sekulić, 20 i d.).

Među *Gospićanima* kao Bunjevce *Pavičić* navodi samo **Čuline** (210), no činjenica je da su i **Čulinovići** postepeno putovali tim istim trasama iz istog ishodišnjog kraja.¹⁸ *Mario Petrić* je ustanovio da taj sloj „sadrži u osnovi veoma staro etničko jezgro“. Smatrao je da su bunjevački rodovi do sada „sačuvani u ovom dijelu Bosne“, tj. na

---

sobom sjećanje da su preko **Like**, „pored“ **Zagreba** stigli do tamo. Održavaju još neke godišnje običaje od kojih je, do pred kraj 20. stoljeća, o proljetnom solsticiju običaj „*dodola*“ za prizivanje kiše, paljenje vatri i sl. Sebe nazivaju „*Dalmatin brat*“, povremeno se okupljaju, a za crkvene blagdane u procesijama nose svoju zastavu sa tim svojim imenom. Svijest o dalmatinskoj pradomovini još je jaka, iako se hrvatski jezik već jako gubi.

¹⁷ U ranim popisima stanovništva, koje su službeni popisivači predavali generalnim providurima za Dalmaciju (v. Arhiv u Zadru), redovno je mali broj istih prezimena u jednom lokalitetu, a veliki je broj prezimena iz raznih rodova. Evidentirano je vrlo mnogo malih nuklearnih porodica (uglavnom bračni par s djecom), a samo rijetke starosjedilačke obitelji su bile brojnije.

¹⁸ S. Pavičić utvrđuje da su Bunjevci štokavsko-ikavskoga govora potekli s područja Dinare, Promine i Svilaje, te da su se „*njihovi dijelovi počeli spuštati ... u većoj mjeri već u 15. st. Prije Turaka*“ (254). U to doba su roditelji *Jurja Čulinovića* već bili u Skradinu. Osim toga u navedenim emigracijskim regijama našli smo i kasnija sjedišta Čulinovića, što ukazuje i na njihova kasnija premještanja.

prostoru oko **Livna**, staroga **Duvna** (danas Tomislavgrada), oko **Kupresa** i **Rame**, te da “*pripadaju u stvari, široj grupi hrvatskog ikavskog stanovništva*“. To stanovništvo se većim dijelom i sada nalazi na širokom prostoru „*Zagorske Dalmacije*“ i drugim navedenim krajevima.¹⁹

Pokušali smo po dostupnim podacima otkriti smjerove kretanja kojima su prolazili migranti tražeći sigurniju postojbinu. Podaci o lokacijama koje su nastavali pripadnici roda **Čulinović** bili su nam putokaz za dokumentiranje smjerova njihova kretanja. Utvrđivanje faza njihova mijenjanja životnoga prostora, po podacima o lokalitetima i vremenu boravka u njima, osvijetlilo je i smjerove starih migracija dinarskoga stanovništva uopće, jer Čulinovići nisu mijenjali svoja boravišta sami, već zajedno s više ili manje brojnom grupom migranata iz svoga polazišta. Motivirali su ih na to isti razlozi kao i sve druge – uglavnom rat na tim prostorima i okupacijski sistem uprave, koji je stoljećima ugrožavao stanovništvo i prisiljavao ga da se uz borbu za prehranjivanje i s time za preživljavanje, bori i s oružjem sa stvarnim neprijateljem njihove slobode. Vjerujem stoga, da će ovaj skromni pokušaj koristiti i za buduća proučavanja ovih problema.

Literatura

- BOŽIĆ-BUŽANČIĆ, DANICA. 1974. Prilog poznavanju stanovništva Splita u 18. stoljeću, u *Grada i prilozi za povijest Dalmacije*. 8. str. 155-232. Split. Popisi iz anagrafa 1716-1725, za Dobri i Lučac. str. 216.
- ČULINOVIĆ-KONSTANTINOVIĆ, VESNA. 1983. Promjene seoske porodice i običajnog ponašanja pri sklapanju braka (na primjeru regije Pakrac), u *Sociologija sela*. 82. str. 183-197. Zagreb.
- ČULINOVIĆ-KONSTANTINOVIĆ, VESNA. 1983. Razvoj sela, porodice i društvenog života – Grabići kod Vrlike, u *Kačić*. 15. str. 45-68. Split.

---

¹⁹ Zahvalna sam pokojnom dr. Mariu Petriću, velikom poznavaoču i istraživaču stanovništva planinskih prostora Bosne i Hercegovine, kao i dinarskih područja Hrvatske, na veoma korisnim savjetima.

- ČULINOVIĆ-KONSTANTINOVIĆ, VESNA. 1989. Život i socijalna kultura stočarskog stanovništva pod Dinarom, u *Zbornik za narodni život i običaje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* (dalje *ZbNŽO JAZU*). 51. str. 109-182. Zagreb.
- ČULINOVIĆ-KONSTANTINOVIĆ, VESNA. 1989. Migracioni procesi i socio-kulturna adaptacija, u *Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine* (dalje *GLZMBH*). N.S. 43/44. str. 27-38. Sarajevo.
- FINKA, BOŽIDAR. 1958. Novigradska madrikula škole Blažene Divice Marije od Svetoga Luzarja iz 17. stoljeća, u *Starine JAZU*. 48. str. 171-172. Zagreb.
- GUDELJ, PETAR. 1991. *Moja Imota*. str. 156-157. Zagreb.
- JAČOV, MARKO. 1983. Spisi Tajnog vatikanskog arhiva XVI i XVIII veka, u *Zbornik za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda*. XXII. str. 148. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti (dalje SANU).
- JOLIĆ, ROBERT. 2002. *Duvno kroz stoljeća*. str. 226 i d.. Tomislavgrad-Zagreb.
- JUTRONIĆ, ANDRO. 1950. *Naselja i porijeklo stanovništva na otoku Braču*. JAZU. str. 108-180 i d. Zagreb.
- KAČIĆ-MIOŠIĆ, ANDRIJA. 1892. *Razgovor ugodni naroda Slovinskog*. str.228. Zagreb: izd. Stjepan Kugli.
- KAPETANIĆ, NIKO – VEKARIĆ, NENAD. 1999. *Stanovništvo Konavala*. 1. str. 145, 371. Dubrovnik: HAZU.
- KAPETANIĆ, NIKO – VEKARIĆ, NENAD. 1999. *Stanovništvo Konavala*. 2. str. 187-194. Dubrovnik: HAZU.
- KAŠTELAN, don STIPE. 1940. *Povijesni ulomci iz bivše Slobodne općine – Poljica*. str. 95. Split.
- KLAIĆ, BRATOLJUB. 1978. *Rječnik stranih riječi. A-Ž*. str. 249 i 765. s.v. **čül** i **kulin**, **kulaš** sve od turske osnove. Zagreb: Nakladni zavod Hrvatske
- *Leksik prezimena Socijalističke republike Hrvatske*. 1976. Zagreb: Matica Hrvatska (dalje MH).
- LUBINA, fra PETAR. 1995. *Marijanska Hrvatska, Gospina svetišta među Hrvatima*. str. 38 i 539. Split.

- MANDIĆ, P. DOMINICUS O. F. M.. 1962. *Chroati catholici Bosnae et Hercegovinae*. str. 145 – Vizitacija vikara fra Marijana Bogdanovića g. 1768. (Glamoč) ad 8 i 10. Chicago – Roma.
- MANDIĆ, NIKOLA. 1999. *Podrijetlo i razvoj pučanstva u Kruševu kod Mostara*. str. 86-87. Mostar.
- NIŠKANOVIĆ, MIROSLAV. 1983. Porijeklo stanovništva Drežnice, u *GLZMBH. Etnologija. N.S.* 38. str. 1-61 (36). Sarajevo.
- OMAŠIĆ, VJEKO. 1974. Katastik trogirskog dijela „Nove stečevine iz 1711. godine“, u *Građa i prilozi za povijest Dalmacije*. 8. str. 106,111, 122, 141. Split.
- OSTOJIĆ, IVAN. 1989/1990. Onomastika šibenskoga kraja. (III). u *Kačić*. 21-22. str. 263-340 (282-3). Split.
- PAVIČIĆ, STJEPAN. 1962. *Seobe i naselja u Lici*. ZbNŽO JAZU. 41. str. 7, 121-127, 180, 194, 210,245, 256-7, 283. Zagreb.
- PETRIĆ, MARIO. 1961. Porijeklo stanovništva Livanjskog polja, u *GLZMBH, Etnologija*. str. 31-90. Sarajevo
- PETRIĆ, MARIO. 1970. Etnička prošlost stanovništva na području Lištice u zapadnoj Hercegovini, u *GLZMBH. Etnologija. N.S.* 24/25. str. 9-95. Sarajevo
- PETRIĆ, MARIO. 1983. Površ i Rakitno, Prilozi za proučavanje naselja i porijeklo stanovništva Hercegovine, u *ZbNŽO JAZU*. 49. str. 453-482. Zagreb.
- PRIJATELJ, KRUNO. S.a. *Juraj Čulinović*. Odjel za likovne umjetnosti JAZU. Zagreb.
- SEKULIĆ, ANTE. 1986. *Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca*. ZbNŽO JAZU. 50. str. 44, 62, 262, 265 i d. Zagreb.
- SOLDO, JOSIP. 1989. Etničke promjene i migracije stanovništva u Sinjskoj krajini krajem 17. i početkom 18. stoljeća, u *Zbornik Cetinske krajine*. 4. str. 110, 126 i d. Sinj
- SOLDO, JOSIP. 1995. *Sinjska krajina u 17. i 18. stoljeću*. I. str. 71 i d. Sinj.
- UVODIĆ, A. 1933. *Juraj Čulinović*. Split.
- VEGO, MARKO. 1981. *Historija Brotnja od najstarijih vremena do 1878. godine*. Stanje duša fra Pavla

Dragičevića u Krivodolu. God. 1743. i 1768. str. 231, 236. Čitluk.

- Fra VRDOLJAK, IMOĆANIN. S.a. *Snopić narodnih pjesama*. Rukopis Odbora za narodni život i običaje HAZU. Sign. M.H.199. str. 141. pj. 41
- ZUJIĆ, KRUNOSLAV. 1995. Prezimena i porodični nadimci u Imotskoj Krajini, u *Imotski zbornik*. 3. str. 45-133. Matica Hrvatska Imotski.

Izvori

- Državni arhiv u Zadru. Mape Grimani N°. 21. *Disegni e rubriche dei villaggi del territorio ex Veneto d' Imoschi, formati nell' anno 1725*.
- Državni arhiv Zadar. *Libro VII^a degli Atti dei Nati della Parochia dei Borghi Luciaz-Manus in Spalato*. 1869-1875.
- *Matica umrljih župe Sinj*. 1750-1790.
- Povjesni arhiv Dubrovnik. *Hektorovića arhiv*. sv. 32/5. 1672.
- Povjesni arhiv Dubrovnik. *Arhiv Arneri*. I-4/3. br.112. 1673.
- *Stato delle Anime della Parrocchia di S. Pietro ne' due Borghi Luciaz e Manus, li 28. Aprile 1776*. Split
- Povjesni arhiv Split. *Knjiga vjenčanih župe Sv. Petar*. Split. Od 1. I. 1828. do 21. X. 1857.

Slika 1. Juraj Čulinović, 15. stoljeće

41

141

Narodna Pjesma

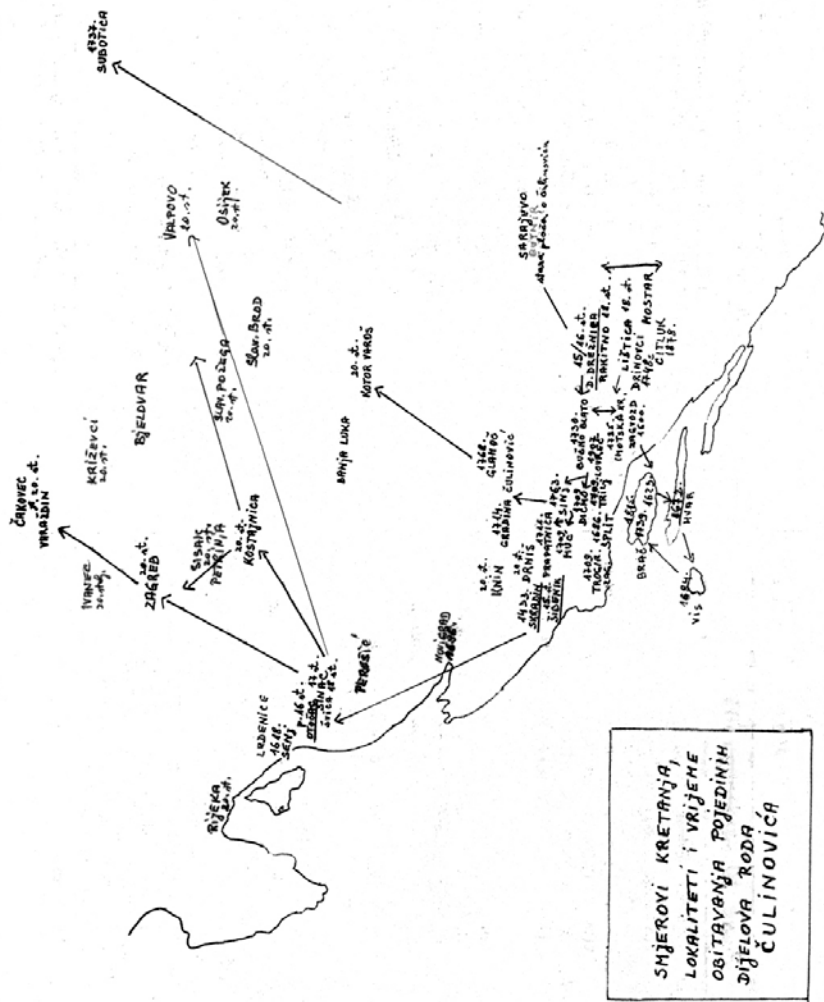
(12)

Senj

Junactvo Senjanin Ivana

Pise knjige Bica kapitane!
Pa ju salje senjskom vlada telju!
„S oba strane senjski vlada telju!“
Ludaj meni Senj grad pokraj mora,
Ludaj meni senjske divjake,
„Daj ipak meni toja bude game!“
Pa me moji Senjaner junake
Kad po izboru u tvoj gale stanick,
Daj me u tvoj prah na ni olova,
Daj me u tvoj mara Senj grad Lumbard,
Daj me u tvoj Senj pokraj mora!“
Kad to cuje Senjski vlada telju
On dozvoljet mu vojvode mlade:
„Pa khorivat je Čulinovic.“
„Imahoga ta loz gospodina“
„Kak oam Bogat tri vojvode mlade,
Evo oam listak knjige bide!
Pa oam pise Bica kapitane.“
Kad Senjaner knjiga razglada hu
Kad knjigu su njemu odpisali:
„Gospodine Bica kapitane!
Kupi vojstku kolik tebi drago,

Slika 2. Iz zbirke ONŽO HAZU, sign. M.M. 199 – fra Vrdoljak Imočanin, Snopić narodnih pjesama („Čudinović“ = Čulinović, lokalitet Senj)

Slika 3. Smjerovi kretanja, lokaliteti i vrijeme obitavanja pojedinih dijelova roda Čulinovića

FOLLOWING THE MIGRATIONS OF ONE TRIBE

(Summary)

The Author research historical data of the migrations and identification of changing habitats of the members of the tribe Culinovic as an example of the migratory movements in the wider region of Croatia, over time. The results identify Western Bosnian-Herzegovina areas as the original locations from which they started their traceable migration. The oldest documentary evidence of Culinovic family dates from Juraj (Georgius) Culinovic renown Renaissance painter born in Dalmatia (Croatia) 1433 or 1436 A.D. The research established that all migrant movements consist from small groups of migrants of diferent tribe names which moved through Dinara hinterland toward Lika and than toward Panonian plains, and diverted in several directions.

The analyse of shortening of Culinovic name, its changes in the past, and usage of nicknames are also done.